

Цісінська О.Б.

Транскордонна партнерська мережа інституцій бізнесу, влади та громадського сектору регіону

***Анотація.** У даній статті охарактеризовано діяльність транскордонної партнерської мережі інституцій бізнесу, влади та громадського сектору регіону. Визначено об'єкти транскордонної партнерської мережі. Виділено важливі чинники формування транскордонної партнерської мережі. Окреслено основні завдання щодо поглиблення взаємодії в рамках транскордонної партнерської мережі.*

***Ключові слова:** транскордонна партнерська мережа, об'єкти транскордонної партнерської мережі, напрямки діяльності транскордонної партнерської мережі.*

Актуальність дослідження. Інституції, що знаходяться в межах прикордонних територій поділяються на три групи за рівнем активності здійснення транскордонної співпраці: ті, що активно займаються транскордонним співробітництвом; які не діють в рамках транскордонного співробітництва, внаслідок відсутності зацікавленості; ті, що хочуть брати участь у транскордонному співробітництві, але з різних причин (відсутність інформації щодо транскордонного співробітництва, відсутність коштів на дофінансування транскордонних проектів чи інших заходів, відсутність партнера, недостатній рівень кваліфікації працівників у транскордонній діяльності) не можуть цього робити.

Організації, що активно працюють в руслі транскордонного співробітництва, особливо при написанні транскордонних проектів для отримання грантових коштів, зазвичай успішно співпрацюють з регіональними органи влади, бізнесу чи громадськими організаціями прикордонних територій сусідніх держав, утворюючи транскордонні партнерські мережі, незважаючи на проблеми, з якими вони зіштовхуються при підготовці, написанні та реалізації спільних транскордонних проектів.

Цілі. Потрібно виділити важливі чинники формування транскордонної партнерської мережі та окреслити основні завдання щодо поглиблення взаємодії в рамках такої мережі.

Виклад основного матеріалу. Вдосконалюючи механізми транскордонної співпраці, створюючи фінансові можливості, Європейський Союз активно підтримує розвиток прикордонних територій. Тим самим, відкриваються можливості для утворення логічного ланцюга з налагодження

взаємодії, яка спостерігатиметься у реалізації спільних дій, виконанні завдань, конструктивному діалозі, координації чи об'єднанні спільних зусиль різних суб'єктів господарювання прикордонних регіонів у вигляді співпраці, яка може перерости в партнерські відносини.

До основних суб'єктів транскордонного регіону, що можуть ефективно організувати створення партнерської мережі на відповідному рівні належить громадський сектор в особі агенцій регіонального чи місцевого розвитку та інших громадських утворень. Основним призначенням цих інституцій є узагальнення «колективного інтересу» місцевих органів влади, недержавних організацій, підприємницьких структур та інших організацій і установ в реалізації програм та окремих проєктів, направлених на сталий соціально-економічний розвиток цих територій, їх окремих регіонів та галузей народного господарства.

Агенції регіонального/місцевого розвитку зазвичай беруть на себе завдання, за виконання яких не можуть взятися органи місцевої влади з огляду на чинне законодавство чи з інших причин [1].

До таких суб'єктів також належать органи місцевого самоврядування і влади, міжнародні організації, представники бізнесу, наукових інститутів, неприбуткових організацій та інші зацікавлені особи. Загалом, це інституції, що мають ознаки системності роботи та взаємодії, керованості та стійкості для практичного вирішення економічних і соціальних проблем місцевої громади, реалізації ефективної політики місцевого розвитку прикордонних територій.

Така взаємодія призводить до сприяння розвитку транскордонного регіону, підвищення його інституційної, конкурентоспроможної та інвестиційної привабливості, зміцнення економічного потенціалу громад прикордонних територій транскордонного регіону, забезпечення зайнятості населення тощо [2, 70].

Транскордонна партнерська мережа є вкрай важлива, а її налагодження можливе лише тоді, коли вона буде обопільна та бажана. Однак реалії показують те – співпраця можлива лише тоді, коли інституції та організації, досягаючи певного рівня розвитку, розуміють необхідність її створення, не сприймаючи при цьому партнерів як конкурентів, не приховуючи жодної інформації.

Співпраця у транскордонній партнерській мережі дає змогу: налагоджувати контакти; спільно подавати заявки та опрацьовувати транскордонні проєкти; розподіляти завдання згідно спеціалізації інституцій; надавати допомогу або бути ініціатором створення стратегічних завдань регіону; обмінюватись інформацією, думками та досвідом, отримувати рекомендації, ознайомлюватись з різноманітними досягненнями в межах транскордонного регіону; планувати спільні заходи та дії, проводити тренінги

і навчання тощо.

Для спільної діяльності в рамках транскордонної партнерської мережі кожен з суб'єктів прикордонних територій, що бажає входити в неї, тісно чи іншою мірою має виконувати певну частину функцій, необхідних для розвитку території.

Для отримання позитивного досвіду, при спільному вирішенні проблем або завдань розвитку в рамках транскордонного співробітництва, активним інституціям необхідно більш тісно скоординувати свою діяльність та визначити вигоди від такої співпраці. Такий досвід призведе до реалізації спільних проєктів, спрямованих на вирішення проблем, щодо поліпшення умов та якості життя на конкретній території. Позитивний досвід та спільні дії формують довіру, здатність і бажання спільно впливати на майбутню територію. При цьому ініціаторами спільних дій можуть бути агенції регіонального/місцевого розвитку, органи влади та бізнес-структури.

На цьому етапі їх взаємодія залежить від особистої ініціативності людей, що представляють ці інституції. Формою угоди між ними може бути усна домовленість. З часом такі партнерства і домовленості можуть оформлюватися і письмово. Так, поглиблення взаємодії агенцій регіонального/місцевого розвитку та інституцій, що займаються питанням регіонального/місцевого розвитку прикордонних територій з місцевою владою, громадами та бізнесом можливе при оформленні письмових домовленостей відповідними спільними угодами, договорами чи меморандумами щодо транскордонного співробітництва та організації взаємовідносин у сфері транскордонного розвитку. Така домовленість має ґрунтуватися на добровільності, рівності, політичній нейтральності, прозорості, відкритості, публічності та відсутності майнового інтересу. Реалізація спільної угоди, договору чи меморандуму буде означати, що сторони, які її ухвалили мають спільні цілі щодо розвитку свого регіону та не ставлять за мету фінансові та інші інтереси.

Основною метою поглиблення співпраці в рамках транскордонної мережі має бути: спільна діяльність в сприянні прикордонного розвитку сусідніх країн; розвитку транскордонного співробітництва; впровадження ефективних рішень та інновацій в різних сферах економічного та соціального розвитку транскордонного регіону; впровадження транскордонної політики на рівень державних органів влади; представлення кращих підходів та практик регіонального розвитку прикордонних територій сусідніх держав; співпраця з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, національними та міжнародними фінансовими установами, донорськими організаціями та іншими партнерами щодо розроблення транскордонних проєктів розвитку та залучення коштів для їх фінансування; стимулювання створення сприятливого середовища для розвитку підприємництва та залучення

інвестицій для формування партнерства в рамках транскордонного регіону.

Завдання транскордонної партнерської співпраці мають бути зосереджені на [3, 190]:

- розробку, актуалізацію та впровадження спільної стратегії розвитку представленого прикордонного чи транскордонного регіону, стратегій розвитку окремих громад даного регіону та планів щодо їх реалізації;
- підвищення рівня знань місцевої громади у питаннях регіонального чи транскордонного розвитку;
- розвиток інститутів громадянського суспільства та самоорганізації населення;
- розвиток транскордонного співробітництва.

Основні напрями, які мають бути визначені для поглиблення взаємодії інституцій прикордонних територій в рамках транскордонної партнерської мережі повинні бути націлені на:

- проведення аналізу соціально-економічної ситуації прикордонних територій, проблем розвитку громад та підготовки пропозицій щодо їх вирішення;
- участь у моніторингу та оцінці результатів реалізації новоствореної стратегії транскордонного регіону та стратегій розвитку окремих громад і підготовці пропозицій щодо їх актуалізації;
- участь у розробці та впровадженні програм економічного і соціального розвитку прикордонних територій, цільових програм та планів щодо їх реалізації;
- ініціювання, підготовку та впровадження транскордонних проектів у різних сферах економічного і соціального розвитку, а також створення груп з підготовки і реалізації проектів та організація їх роботи;
- залучення фінансових та інших ресурсів, а також технічної допомоги для впровадження програм та проектів у різних сферах економічного і соціального розвитку;
- проведення заходів з підвищення інвестиційної привабливості територій та залучення інвестицій;
- участь у розробці та реалізації програм та окремих заходів із залучення інвестицій та кредитів;
- надання інформаційної, методологічної, консультативної, матеріально-технічної та іншої допомоги і підтримки;
- розроблення методичних рекомендацій та навчальних програм, організація навчання;
- підготовка та проведення конференцій, семінарів, круглих столів та інших інформаційних заходів;
- організація заходів щодо обміну досвідом та поширення кращих підходів і практик;

- поширення інформації та популяризація ідеї партнерства.

Інституції, що спільно займаються питанням регіонального чи місцевого розвитку мають підтвердити свою готовність дотримуватися у своїй роботі принципів транскордонного партнерства, взаємної відповідальності, конструктивності та аргументованості під час вирішення усіх питань щодо реалізації, у представленому ними регіоні, стратегічних цілей, які будуть ними зазначені у спільній стратегії сталого розвитку даного транскордонного регіону.

Готовність їх співпраці може виражатись у:

- просуванні принципів сталого розвитку транскордонного регіону;
- просуванні механізмів партнерства та спільного прийняття рішень з питань регіонального чи місцевого сталого розвитку за участю усіх зацікавлених сторін у регіоні;
- розробці пріоритетних проектів для залучення коштів міжнародної технічної допомоги, інших ресурсів для підтримки соціально-економічного розвитку регіону;
- підвищенні рівня кваліфікації фахівців у сфері підготовки інвестиційних та транскордонних проектів;

Участь в транскордонній партнерській мережі зобов'язуватиме до обов'язків усіх сторін. Органи влади мають зобов'язатися:

- сприяти розвитку місцевого самоврядування шляхом організації діяльності щодо тлумачення положень законодавства України та сусідніх країн;
- сприяти розв'язанню комплексу проблем громадськості, бізнесу шляхом підняття їх статусу, впровадити механізм проведення відкритих конкурсів та тендерів з розподілу робіт в транскордонному регіоні серед інституцій, що займаються місцевим чи регіональним розвитком, підприємницьких структур прикордонних районів;
- проводити взаємні консультації з інституціями бізнесу і громадськості та надавати необхідну інформацію через прес-центр;
- сприяти розвитку конкурентного середовища транскордонного регіону, підтримувати ініціативи бізнесу і громадськості, стимулювати виробників прикордонних територій;
- доносити до громадськості та бізнесу інформацію щодо доходів та витрат бюджетних коштів прикордонних територій транскордонного регіону;
- сприяти розвитку меценатства тощо.

Бізнесові структури регіону мають зобов'язатися:

- надавати конкретні пропозиції органам влади щодо поповнення доходної частини бюджету представленого регіону;
- брати участь у спільних проектах, представлених органами влади прикордонних територій транскордонного регіону;

- сприяти створенню нових робочих місць, залучати інвестиції;
 - у межах чинного законодавства та власних можливостей здійснювати благодійну діяльність;
 - проводити розгляд бізнесових проектів тощо.
- Натомість громадськість зобов'язується:
- сприяти органам влади у висвітленні та реалізації положень законодавства України та сусідніх країн;
 - брати участь у підготовці програм соціально-економічного та культурного розвитку транскордонного регіону, сприяти розвитку бізнесу;
 - раціонально використовувати переваги розташування території, представлені ними, як центру транскордонних зв'язків через упровадження спільних транскордонних та «дзеркальних» проектів і програм;
 - підвищувати економічну привабливість прикордонної території, як «зовнішнього» регіону;
 - створювати сприятливе середовище для здійснення ефективного співробітництва з країнами-сусідами та піднесення на новий рівень транскордонного співробітництва з питань економічної та соціальної політики;
 - створювати умови для залучення іноземних коштів, що виділяються згідно програм з боку Європейських Фондів;
 - забезпечувати підвищення рівня професійної кваліфікації представників органів влади, бізнесу та громадськості для ефективної роботи в напрямку транскордонного співробітництва.

Основні принципи на яких повинна базуватись транскордонна партнерська мережева інституцій прикордонних регіонів сусідніх країн в рамках транскордонного співробітництва – це:

- налагодження співробітництва між регіональними органами влади та місцевого самоврядування, агенціями регіонального розвитку, підприємницькими структурами, науковими закладами, громадськістю тощо в межах транскордонного регіону;
- пошук фінансових джерел для підтримки транскордонних проектів/ініціатив/заходів, які відповідатимуть пріоритетам даної території;
- поширення інформації про хід реалізації транскордонного співробітництва;
- узгодженості дій із програмами, що реалізуються регіональними/місцевими органами влади в межах транскордонного регіону.

До головних інструментів, що допомагають в забезпеченні виконання

поставлених завдань в рамках транскордонної партнерської мережі, можна віднести:

- міжнародні науково-практичних конференції, семінари, зустрічі та різноманітні засідання з питань транскордонного співробітництва;
- спільні проекти міжнародної технічної допомоги;
- засоби масової інформації, тренінги, роздаткові матеріали;
- угоди і плани дій в рамках транскордонного співробітництва з організаціями прикордонних регіонів сусідніх держав.

При такій взаємодії всі інституції мають періодично взаємно інформувати щодо стану виконання положень договору, угоди чи меморандуму. А також своєчасно повідомляти про власні плани щодо діяльності у сфері транскордонного розвитку, зокрема, щодо намірів із розробки та реалізації проектів у різних сферах соціального та економічного розвитку, або окремих заходів в рамках таких проектів, підготовки проектних пропозицій та заявок на участь у конкурсах проектів.

Позитивною стороною такої взаємодії буде: інформаційна підтримка; консультаційна та експертна допомога; проведення аналізу, моніторингу, оцінки та іншої експертної роботи; розробка та впровадження транскордонних проектів в різних сферах соціального та економічного розвитку; організація і проведення заходів, що спрямовані на досягнення однієї мети, яка відповідає основним напрямкам співпраці.

Передбачити форму таких об'єднань або термін виконання усних чи письмових угод, які фактично регулюють діяльність, спрямовану на транскордонний розвиток, заздалегідь неможливо. Але в цьому і немає необхідності, оскільки такий процес формування, зацікавлений у спільному розвитку транскордонної території, повинен відбуватися органічно і послідовно. Важливим в такій співпраці є виконання учасниками мережі функцій, які необхідні для забезпечення процесу розвитку території.

Висновки. Очікувані результати, які можна отримати при реалізації співпраці в рамках транскордонної партнерської мережі, виглядають наступним чином:

- створення умов (розроблення різноманітних проектів) для залучення коштів з міжнародних фондів та донорських організацій у розвиток регіону;
- ініціювання навчальних та тренінгових програм для підвищення кваліфікації суб'єктів транскордонної партнерської мережі та інших інституцій, що займаються розвитком регіону;
- формування організаційної та інформаційної інфраструктури взаємодії органів влади, агентств регіонального чи місцевого розвитку транскордонного регіону шляхом створення єдиного організаційного механізму;

- розроблення інформаційних матеріалів, презентацій про транскордонний регіон та проведення низки міжнародних заходів, з метою підвищення його позитивного іміджу та активізації транскордонного співробітництва, для сприяння залучення коштів міжнародних приватних інвесторів та організацій.

Основні проблеми, з якими можуть зіштовхнутись суб'єкти партнерської мережі в рамках транскордонної співпраці – це:

- форс-мажорні обставини, які варто передбачити при спільному розвитку прикордонних регіонів;
- відсутність злагоджених дій з боку усіх інституцій з питань регіонального розвитку в прикордонних регіонах України та держав - сусідів;
- відсутність спільної стратегії, яка б передбачала взаємодію між суб'єктами мережі та міжнародними донорськими організаціями;
- відсутність державного співфінансування проектів міжнародної технічної допомоги та розвитку транскордонного регіону;
- відсутність єдиного підходу до процесу розроблення та реалізації транскордонних проектів з метою залучення додаткових коштів;
- відсутність механізму координації діяльності інституцій регіонального чи місцевого розвитку, які мають великий потенціал щодо залучення міжнародних донорських коштів, але не мають досвіду та потребують постійної інформаційно-консультаційної допомоги;
- відсутність інформаційно-консультаційної допомоги з боку центральних органів влади спеціалістам та менеджерам інституцій, що займаються розвитком регіону;
- недостатність або відсутність досвіду, інформації та можливості співпраці у представників органів влади, бізнесу, неурядових організацій в рамках транскордонного співробітництва;
- відсутність інформаційних матеріалів для суб'єктів партнерської мережі щодо розроблення неприбуткових проектів з метою залучення додаткових коштів;
- відсутність інформаційних інструментів для формування та просування позитивного іміджу регіону;
- відсутність або недостатність фінансування заходів для співпраці в рамках транскордонного співробітництва з державного та регіонального бюджету. Це одна з головних проблем, яка ставить під сумнів можливість транскордонної співпраці загалом, так як блокує виконання більшості заходів, що спрямовані на інтенсифікацію транскордонного співробітництва в цілому.

Список використаних джерел:

1. Official website The European Association of Development Agencies. Internet resource / Available from: <http://www.eurada.org/>.

2. Ева Боньчак-Кухарчик, Ірена Гадай. Агенції місцевого розвитку. Цілі, моделі, перспективи. – Львів, 2007.

3. Цісінська О.Б. Взаимодействие институтов различных общественных групп региона как предпосылка интеграции в мировую экономику: опыт Украины. Теоретические и прикладные исследования социально-экономических систем в условиях интеграции России в мировую экономику. Материалы II Международной заочной научно-практической конференции (1 ноября 2013 года) [Электронный ресурс]. – Тюмень: Тюменский государственный университет, 2013. – 998 с. (с. 189-193.)

4. Рішення від 22 грудня 2009 року № 1034 Закарпатської обласної ради «Про Програму розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2010 рік». Електронний ресурс / Режим доступу: www.ipo.org.ua/projects/euro/Solontay.doc

Цисинская О.Б.

Трансграничная партнерская сеть институтов бизнеса, власти и общественного сектора региона

Аннотация . В данной статье охарактеризована деятельность трансграничной партнерской сети институтов бизнеса, власти и общественного сектора региона. Определены объекты трансграничной партнерской сети . Выделены важные факторы формирования трансграничной партнерской сети . Определены основные задачи по углублению взаимодействия в рамках трансграничной партнерской сети.

Ключевые слова: трансграничная партнерская сеть, объекты трансграничной партнерской сети, направления деятельности трансграничной партнерской сети.

Tsisinska O.B.

Cross-border partnership network of business institutions, authorities and public sector of the region

Summary. Activity of cross-border partnership network of business institutions, authorities and public sector of the region is characterized. Cross-border partnership network entities are defined. Important factors of forming of cross-border partnership network are outlined. Basic tasks on strengthening of cooperation within cross-border partnership network are presented.

Key words: cross-border partnership network, cross-border partnership network entities, cross-border partnership network activity directions.